

SECȚIA JUDICIARĂ
SERVICIUL JUDICIAR CIVIL
Nr. 2063/I-2/2022

**EXAMEN COMPARATIV AL CONDIȚIILOR DE ADMISIBILITATE A
MECANISMELOR DE UNIFICAREA A PRACTICII JUDICIARE ÎN PROCEDURA
CIVILĂ - RECURS ÎN INTERESUL LEGII ȘI HOTĂRÂRE PRELIMINARĂ**

-3 iunie 2022-

Prezentul material a fost întocmit în baza planului de activitate al Serviciului Judiciar Civil din cadrul Secției Judiciare pentru anul 2022.

Potrivit dispozițiilor legale în vigoare, principala sarcină de unificare a practicii judiciare aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanța supremă atinge acest obiectiv pe calea a două proceduri: întrebarea prealabilă și recursul în interesul legii. Hotărârile pronunțate în urma acestor proceduri au aceeași natură juridică, oferind interpretări ale legii obligatorii pentru toate instanțele de la data publicării lor în Monitorul Oficial.

A. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind interpretarea unei probleme de drept care au primit soluționări diferite de instanțele judecătorești

Obiectul sesizării

Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

Sesizarea trebuie să aibă ca obiect o problemă de drept, care să fi format obiectul unei judecăți.

Admisibilitatea sesizării. Temei legal.

Articolul 514 din Codul de procedură civilă: *„Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curții de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curții de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești”.*

Articolul 515 din Codul de procedură civilă: *„Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii.”*

Astfel, dispozițiile art. 514 și 515 din Codul de procedură civilă stabilesc mecanismul, scopul și condițiile de admisibilitate a recursului în interesul legii, determinând, totodată, aria restrictivă a examinării pe care o face instanța în soluționarea recursului în interesul legii.

Scopul recursului în interesul legii este acela de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești.

Cu alte cuvinte, textele legale aflate în discuție statuează faptul că recursul în interesul legii este admisibil numai în situația în care se face dovada că problema de drept ce formează obiectul judecării a fost soluționată în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care trebuie atașate sesizării.

Spre această finalitate conduc și dispozițiile constituționale care, în reglementarea art. 126 referitor la instanțele judecătorești, prevăd expres, la alin. (3), faptul că „*Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale*”.

Având în vedere că scopul recursului în interesul legii este acela de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, în urma sesizării unor chestiuni de drept care au primit o soluționare diferită din partea instanțelor judecătorești, demersul judiciar este admisibil numai atunci când textele legale aplicabile conțin dispoziții contradictorii, confuze, îndoielnice sau incomplete și primesc o interpretare neunitară, diferită, din partea instanțelor de judecată, aspect dovedit cu hotărâri judecătorești definitive.

Aceasta nu reprezintă o cale de atac cu efect de modificare a hotărârilor judecătorești pronunțate într-o cauză și nu poate afecta raporturile juridice care au fost deja soluționate prin pronunțarea unor hotărâri judecătorești care se bucură de autoritate de lucru judecat.

Pe calea recursului în interesul legii nu se poate statua o concluzie general valabilă de natură a asigura unificarea practicii judiciare, având aptitudinea de a fi aplicată în fiecare cauză aflată pe rolul instanțelor de judecată, de vreme ce stabilirea anumitor chestiuni este rezultatul aprecierii materialului probator sau al anumitor circumstanțe proprii fiecărei cauze, aceasta fiind o problemă doar de aplicare a legii¹. Nu orice chestiune disputată în fața instanțelor de judecată este și o problemă de drept veritabilă. În general, se consideră că numai textele lacunare, imperfecte, deci interpretabile, pot constitui obiectul unui recurs în interesul legii inițiat în scopul dezlegării la nivel de principiu a unei probleme controversate.

Obiectul sesizării, în cadrul acestui mecanism de unificare a practicii judiciare, nu poate privi decât una sau mai multe dispoziții legale care au fost interpretate în mod diferit, așadar o problemă de drept soluționată neunitar de instanțele judecătorești. Premisele recursului în interesul legii sunt acelea că o prevedere legală conține reglementări îndoielnice, lacunare ori neclare, necesar a fi lămurite sub aspectul interpretării, pentru înlăturarea unei aplicări neunitare a acesteia. *Per a contrario*, nu sunt asigurate aceste premise dacă sesizarea vizează aplicarea unei dispoziții legale la elemente de fapt ale cauzei, respectiv modalitatea în care judecătorii extrag esența aplicării unei dispoziții cu caracter general și impersonal la diverse cazuri concrete, în acest sens fiind și deciziile nr. 11/2016, 23/2017 și 20/2018 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii.

---

¹ Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 3 din 20 ianuarie 2020, publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 181 din 05/03/2020, par. 25;

Noțiunea de „problemă de drept” (în ceea ce privește recursul în interesul legii) și cea de „chestiune de drept” (în contextul hotărârilor prealabile) pot presupune nu numai clarificarea unei norme juridice echivoce sau susceptibile de mai multe sensuri, ci, în egală măsură, permit, de exemplu: stabilirea unei concluzii ce se impune din coroborarea unor norme juridice, prin aplicarea corespunzătoare a regulilor de interpretare; a se decide dacă o normă juridică mai este în vigoare sau nu, ca efect al unor modificări sau evenimente legislative succesive, în absența unei abrogări expres; identificarea efectelor legale ale unor decizii pronunțate de instanța de contencios constituțional; statuarea cu privire la incidența unei norme într-o anumită categorie de cauze, având un anumit obiect; clarificarea raportului dintre două norme pe baza categoriilor de normă generală/normă specială și prioritatea incidenței normei speciale².

Analiza condițiilor de admisibilitate

Din cuprinsul normelor anterior citate rezultă următoarele condiții care trebuie îndeplinite pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil:

- a) sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept;
- b) problema de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești;
- c) dovada soluționării diferite de instanțele judecătorești să se facă prin hotărâri judecătorești definitive;
- d) hotărârile judecătorești definitive să fie anexate cererii.

Așadar, sunt instituite anumite condiționări, de a căror îndeplinire depinde admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Condiția primară a admisibilității recursului în interesul legii este suficient de clară și ea pretinde să existe o problemă de drept.

În ceea ce privește problema de drept, se impun anumite caracteristici, și anume: să fi format obiectul unei judecăți și să fi fost soluționată diferit de către instanțele judecătorești. Complementar, legiuitorul introduce și condiția referitoare la dovada unei rezolvări neunitare, posibilă exclusiv prin hotărâri judecătorești definitive, care trebuie anexate cererii de recurs în interesul legii.

Din cuprinsul textului de lege menționat rezultă următoarele condiții care trebuie îndeplinite cumulativ pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive, iar hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

Sesizarea trebuie să fie făcută de unul dintre titularii prevăzuți de lege și să aibă ca obiect o problemă de drept, care să fi format obiectul unei judecăți.

Per a contrario, nu ar putea fi promovat un recurs în interesul legii atunci când există o problemă de drept, dar ea nu a format obiectul judecății unei instanțe judecătorești, fiind evocată exclusiv în cadrul unor întâlniri profesionale ale judecătorilor pentru discutarea problemelor de practică neunitară, în studii, articole și alte lucrări doctrinare.

---

² Decizia nr. 10 din 21 martie 2022 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 497 din 19 mai 2022, paragraful 59;

În acest context, Înalta Curte a arătat că rolul și funcția recursului în interesul legii sunt acelea de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii în privința acelor probleme de drept ce au primit o dezlegare diferită prin hotărâri judecătorești definitive, iar nu de a uniformiza curente de opinie, fie ele și aparținând colectivelor de judecători de la nivelul diferitelor instanțe, imprecis calificate prin sesizare ca reprezentând "doctrină", acestea neputând constitui decât, cel mult, baze ale unei viitoare jurisprudențe.³

Pentru a conferi efect util acestui mecanism de unificare, într-o bogată jurisprudență, Înalta Curte de Casație și Justiție a recalificat obiectul recursului în interesul legii astfel încât problema de drept soluționată să fie susținută și de hotărârile divergente atașate actului de sesizare⁴.

Totodată, problema de drept supusă dezlegării de principiu prin mecanismul recursului în interesul legii trebuie să fie una reală, autentică, legată de posibilitatea unei interpretări diferite a unui text normativ. Nu orice chestiune juridică disputată în fața instanței de judecată are valoarea unei probleme de drept autentice și deschide calea unui recurs în interesul legii. Numai textele normative lacunare, imperfecte, deci interpretabile, și care au generat o jurisprudență neunitară constituie reale probleme de drept și pot face obiectul unui recurs în interesul legii.

De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție, prin jurisprudența sa general obligatorie, a statuat, în mod constant, în sensul că recursul în interesul legii este considerat admisibil numai dacă textul legal este, în sine, interpretabil: „*Recursul în interesul legii poate fi admisibil numai atunci când dispozițiile legale sunt neclare, confuze, îndoielnice, incomplete și primesc o interpretare diferită din partea instanțelor de judecată, astfel că până la intervenția legiuitorului instanța supremă este chemată să dea dezlegarea corectă problemelor de drept ridicate.*

Noțiunea de «interpretare», precum și expresia «aplicarea unitară a legii», folosite de legiuitor, exprimă ideea că s-a căutat, cu firească prudență, evitarea nesocotirii principiului constituțional al supremației legii, precum și a schimbării rolului instanței supreme din acela de «a zice dreptul» cu acela de «a face dreptul».

A interpreta un text de lege înseamnă a lămuri înțelesul acestuia, a-l explica, a determina configurația reală a normei de drept, și nu a da o altă reglementare raporturilor sociale respective”.

Poate fi, așadar, acceptat că o problemă de drept reală, în sensul legii, susceptibilă de a face obiectul unui recurs în interesul legii, presupune o normă legală disputată, îndoielnică, imprecisă (neclară), imperfectă sau lacunară, nu doar interpretabilă (M. Nicolae, *Recursul în interesul legii și dezlegarea, în prealabil, a unei chestiuni de drept noi de către Înalta Curte de Casație și Justiție în lumina Noului Cod de procedură civilă*, în Revista Dreptul nr. 2/2014).

Prin urmare, ori de câte ori legea este clară, precisă și completă, însă judecătorul face o aplicare greșită acesteia, ca urmare a unei interpretări eronate sau arbitrare, nu este îndeplinită condiția primară, aceea a existenței unei probleme de drept, care să justifice intervenția instanței supreme în procedura recursului în interesul legii.

³ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii, decizia nr. 4 din 21 februarie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 12 aprilie 2022, paragrafele 75-78 și jurisprudența loc. cit.;

⁴ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, decizia nr. 5/2020 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 19.02.2020, paragraful 54 și jurisprudența loc. cit.; decizia nr. 14/2019 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 476 din 11 iunie 2019, paragraful 19;

În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat prin Decizia nr. 30 din 16 noiembrie 2009, pronunțată de Secțiunile Unite: „*Textele de lege enunțate, fiind clare și lipsite de echivoc, nu suntem în prezența unei ambiguități de reglementare, astfel încât nu se poate considera că problema de drept supusă examinării este susceptibilă de a fi soluționată diferit de instanțele judecătorești*”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit anumite limite ale sesizării cu un recurs în interesul legii.

Bunăoară, **un recurs în interesul legii nu poate viza soluționarea problemelor de drept rezultate din interpretarea diferită a clauzelor unui contract colectiv de muncă și nici raportarea diferită, de către instanțe, la o anumită jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului și, consecutiv, stabilirea compatibilității dispozițiilor din dreptul național cu prevederile din Convenția Europeană a Drepturilor Omului astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții de la Strasbourg.**

Astfel, **sub primul aspect**, s-a reținut că, pe calea recursului în interesul legii nu este posibil a se statua o concluzie general valabilă de natură a asigura unificarea practicii judiciare, de vreme ce analiza naturii juridice a suplimentelor ce intră în componența dreptului salarial s-a întemeiat exclusiv pe interpretarea contractelor colective de muncă. Așadar, chiar dacă s-a ajuns, prin interpretarea convenției, la rezolvări diferite asupra naturii juridice a drepturilor solicitate, acesta nu s-a datorat unei norme cu caracter neclar sau echivoc, susceptibile de interpretare diferită din partea instanțelor de judecată⁵.

Sub cel de-al doilea aspect, care privește stabilirea compatibilității aplicării unor dispoziții din dreptul național cu prevederile din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și protocoalele sale adiționale, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții de la Strasbourg, instanța supremă a arătat că această compatibilitate se poate stabili numai pe baza evaluării nemijlocite, directe de către instanțe, în raport cu circumstanțele fiecărei spețe și că analiza în concret a acestuia nu poate fi realizată pe calea recursului în interesul legii, întrucât ar exceda obiectului acestuia și competențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, recursul în interesul legii nefiind un recurs național în convenționalitate⁶.

Așadar, atunci când jurisprudența națională divergentă privea stabilirea raportului de proporționalitate care trebuie să existe între interesele generale ale societății și cele particulare, cerință esențială pentru ca ingerința în dreptul ocrotit de art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție să fie considerată conformă jurisprudenței instanței de contencios european, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii a reținut că stabilirea acestui raport nu este decât o chestiune de apreciere în fiecare cauză, în funcție de circumstanțele sale particulare, pe calea recursului în interesul legii nefiind posibil a se statua o concluzie general valabilă de natură a asigura unificarea practicii judiciare, având aptitudinea de a fi aplicată în fiecare cauză aflată pe rolul instanțelor, de vreme ce stabilirea raportului de proporționalitate este rezultatul aprecierii materialului probator și circumstanțelor proprii fiecărei

⁵ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 20 din 18 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 9 din 8 ianuarie 2014; decizia nr. 11 din 19 septembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 751 din 26 octombrie 2011;

⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 1 din 16 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 210 din 29 martie 2012;

pricini sau a situației de fapt reținute, fiind așadar exclusiv o chestiune de aplicare a legii (Convenția și jurisprudența Curții europene, în acest caz)⁷.

De asemenea, obiectul sesizării nu poate viza interpretarea, în vederea aplicării unitare, a dispozițiilor Convenției Europene a Drepturilor Omului și protocoalelor sale adiționale, având în vedere exclusivitatea interpretării normelor convenționale atribuită Curții Europene a Drepturilor Omului prin prevederile art. 32 din Convenție⁸.

Aplicarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în ordinea juridică internă a statelor membre decurge din prevederile art. 46 din Convenție, potrivit cărora, „(1) Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale curții în litigiile în care ele sunt părți”, precum și din prioritatea reglementării internaționale mai favorabile privitoare la drepturile fundamentale ale omului, stabilită printr-o dispoziție internă de rang constituțional, art. 20 din Constituția României⁹.

Recursul în interesul legii constituie un mecanism conceput de legiuitor pentru asigurarea interpretării și aplicării unitare a legii, nefiind permis a se face uz de această procedură numai pentru unificarea aplicării legii (chiar și în cazul în care este vorba despre jurisprudența Curții de la Strasbourg), întrucât atributul de aplicare a legii revine în mod direct și nemijlocit instanțelor judecătorești în îndeplinirea competenței lor jurisdicționale de înlăptuire a justiției¹⁰.

Tot din perspectiva admisibilității sesizării, a cărei analiză este prioritară, se reține că recursul în interesul legii reprezintă mijlocul procesual care poate fi utilizat în scopul asigurării interpretării și aplicării unitare a legii de către toate instanțele judecătorești, atunci când se constată că prin hotărâri judecătorești definitive au fost date soluții diferite aceleiași probleme de drept.

Prin urmare, pentru a se putea reține ca fiind îndeplinite **condițiile impuse de art. 515 din Codul de procedură civilă**, este necesar să fie identificată o problemă de drept care să fi fost soluționată în mod diferit de instanțele judecătorești prin hotărâri definitive.

Rezultă astfel, fără echivoc, că admisibilitatea acestui mecanism de unificare a jurisprudenței nu poate fi fundamentată pe existența unor opinii divergente exprimate de instanțele de judecată la nivel teoretic.

Astfel, atunci când, în cadrul examenului de admisibilitate a sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii constată că aspectele menționate în prezentarea opiniilor cu caracter teoretic exprimate de instanțele de judecată nu se reflectă în hotărârile judecătorești definitive anexate sesizării, respinge recursul ca inadmisibil¹¹.

Faptul că unele din hotărârile judecătorești definitive provin de la instanțe din circumscripția aceleiași curți de apel, nu constituie, în sine, un fine de neprimire a recursului în interesul legii, întrucât, în jurisprudența Completului pentru soluționarea recursului în interesul legii s-a reținut că

---

⁷ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 29 din 12 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 27 decembrie 2011; decizia nr. 29 din 9 noiembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 42 din 14 ianuarie 2021, paragraful 163;

⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 29 din 9 noiembrie 2020, precit., paragraful 167;

⁹ Ibidem, paragraful 168;

¹⁰ Ibidem, paragraful 169;

¹¹ Decizia nr.20 din 14 septembrie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.1063 din 11.11.2020, par.55-58;

acest mecanism de unificare este aplicabil și în situația în care practica judiciară neunitară provine de la aceeași curte de apel¹², esențial fiind ca hotărârile judecătorești atașate sesizării să susțină opiniile prezentate din perspectiva unei anumite interpretări și aplicări a legii și să se circumscrie obiectului recursului în interesul legii promovat¹³.

Faptul că hotărârile judecătorești anexate actului de sesizare pentru exemplificarea orientărilor jurisprudențiale nu conțin considerente exprese prin care să fi fost analizată problema de drept, nu conduce automat la concluzia că nu ar fi existat o deliberare sub aspectele controversate ale acesteia¹⁴.

În acord cu jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție în cadrul competenței sale de unificare a practicii judiciare pe calea recursului în interesul legii, urmează a se reține admisibilitatea procedurii și din punctul de vedere al întinderii practicii judiciare neunitare, constatându-se deja că această cerință este îndeplinită și atunci când aceasta acoperă un număr redus de curți de apel¹⁵ sau practica judiciară divergentă se identifică doar la nivelul unei singure curți de apel din țară¹⁶.

Înalta Curte de Casație și Justiție a indicat necesitatea dovedirii unei jurisprudențe mai consistente decât în mecanismul hotărârii prealabile, de vreme ce această din urmă procedură își justifică pe deplin utilitatea și eficiența în ipoteza unei practici judiciare incipiente sau în curs de formare¹⁷.

De aceea, s-a considerat că existența a doar două hotărâri definitive prin care au fost pronunțate soluții divergente asupra problemei de drept supuse analizei în recursul în interesul legii constituie numai un posibil indiciu în direcția unei practici judiciare divergente, întrucât noțiunea de practică judiciară presupune că instanțele judecătorești au fost investite cu soluționarea acelei probleme de drept într-un număr mai semnificativ de cauze, astfel încât devine posibilă identificarea unei soluții majoritare și a alteia minoritare sau a unei divergențe serioase între instanțele judecătorești în interpretarea și aplicarea legii¹⁸.

Tot astfel, s-a arătat că, deși dispozițiile art. 515 din Codul de procedură civilă nu impun condiția ca practica judiciară neunitară să se fi ivit la nivelul mai multor curți de apel pentru ca

---

12 Decizia nr. 29 din 9 noiembrie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 42 din 14.01.2021, par. 34;

13 Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, Decizia nr. 20 din 14 septembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 1063 din 11 noiembrie 2020 par. 75 și 77; Decizia nr. 20 din 15 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1071 din 18 decembrie 2018;

14 Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, Decizia nr. 14 din 28 iunie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 907 din 22 septembrie 2021, paragrafele 78-79; decizia nr. 8 din 17 mai 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 627 din 25 iunie 2021, paragrafele 49-50;

15 Decizia nr. 24 din 26 noiembrie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 46 din 17 ianuarie 2019, paragraful 19;

16 Decizia nr. 19 din 15 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1055 din 13 decembrie 2018, și Decizia nr. 16 din 20 mai 2019 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 773 din 24 septembrie 2019, paragrafele 35-45.

17 Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, decizia nr. 13 din 28 iunie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 913 din 23 septembrie 2021, paragraful 58;

18 Ibidem, paragraful 53;

recursul în interesul legii să fie admisibil, totuși jurisprudența neunitară trebuie să fie reflectată într-un număr semnificativ de hotărâri judecătorești definitive, în care să se fi analizat problema de drept disputată¹⁹.

B. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept

Aceasta constituie un mecanism de unificare aprioric, stabilit de legiuitor în vederea preîntâmpinării apariției unei jurisprudențe divergente și pentru asigurarea, în această modalitate, a securității raporturilor juridice.

Unele dintre condițiile de admisibilitate o diferențiază de recursul în interesul legii, care este mecanismul de unificare ce intervine a posteriori, după formarea unei practici neunitare.

Admisibilitatea sesizării

Prealabil analizării în fond a problemei de drept supuse dezbaterii, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este ținută să verifice dacă, în raport cu întrebarea formulată de titularul sesizării, sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, în conformitate cu dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, „*Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată*”.

Analiza condițiilor de admisibilitate

Din cuprinsul prevederilor legale enunțate anterior rezultă că legiuitorul a instituit o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea procedurii sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile - astfel cum au fost acestea decelate în jurisprudența instanței supreme dezvoltate pe marginea mecanismului procedural în discuție -, condiții care se impun a fi **întrunite în mod cumulativ**, respectiv:

a) Existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță.

Condiția existenței unei cauze aflate în curs de judecată, iar instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție să judece cauza în ultimă instanță se verifică prin raportare la dispozițiile procesual civile de drept comun sau din actele normative speciale care instituie căile de atac ce pot fi exercitate în litigiul în care a fost formulată sesizarea²⁰.

¹⁹ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, decizia nr. 22 din 11 octombrie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1168 din 9 decembrie 2021, paragraful 81 și jurisprudența loc. cit.;

²⁰ În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, decizia nr. 61 din 18 septembrie 2017 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 883 din 9 noiembrie 2017. În această

Având în vedere ambianța căilor de atac stabilită în Codul de procedură civilă, precum și dispozițiile art. 634 din același act normativ, tribunalele sau curțile de apel judecă în ultimă instanță atunci când soluționează cauza în apel, iar hotărârea pe care o pronunță nu este susceptibilă de recurs sau atunci când Înalta Curte de Casație și Justiție, curțile de apel și tribunalele judecă în recurs, urmând să pronunțe o hotărâre definitivă.

În practica de unificare a instanței supreme s-a considerat că această condiție de admisibilitate este îndeplinită și atunci când sesizarea a fost formulată într-o cale extraordinară de atac (revizuire sau contestație în anulare)²¹.

b) Cauza care face obiectul judecării să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curții de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza.

De aceea, în nicio situație, chiar dacă ar soluționa cauza în ultimă instanță²², judecătorii nu pot sesiza instanța supremă în mecanismul de unificare prevăzut de art. 519 și urm. C. proc. civ.

c) Ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

Altfel spus, soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată să depindă de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere.

Art. 519 din Codul de procedură civilă nu definește noțiunea de "chestiune de drept". În doctrină s-a arătat, însă, că pentru a fi vorba de o problemă de drept reală, atunci când aceasta vizează o normă de drept, trebuie ca textul legal să fie îndoielnic, imperfect (lacunar) sau neclar, care este astfel susceptibilă de mai multe interpretări..

Chiar dacă dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă nu definesc noțiunea de „chestiune de drept”, este în mod constant subliniată necesitatea ca problema de drept să fie veritabilă, derivată din caracterul neclar, îndoielnic, imperfect ori lacunar al normei de drept și ca intervenția mecanismului de unificare să fie una necesară, impusă de realitatea concretă că norma ori normele de drept supuse concomitent interpretării sunt neclare sau dificil de corelat într-o aplicare unitară și coerentă ori că, lăsată fiind în atributul instanțelor care soluționează litigiile în care aceleași norme legale își găsesc aplicarea, se poate ajunge la pronunțarea unor hotărâri judecătorești contrare, ca efect al interpretării primare.

Nu orice chestiune de drept se impune a fi interpretată prin acest mecanism, ci numai cele care au un caracter veritabil, care ridică în mod demonstrat în fața instanței de trimitere problema

---

cauză, instanța supremă a respins ca inadmisibilă sesizarea pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile într-o chestiune de drept privind interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 8 alin. (5) din Legea nr. 77/2016, întrucât tribunalul care a formulat sesizarea nu soluționa cauza în ultimă instanță, hotărârea pronunțată de această instanță în apel fiind supusă recursului;

²¹ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, decizia nr. 26 din 3 iunie 2019 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 715 din 17 septembrie 2019; decizia nr. 48 din 22 iunie 2020 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963 din 20 octombrie 2020;

²² Sunt definitive hotărârile pronunțate de judecători asupra cererii de anulare în procedura ordonanței de plată – art. 1024 alin. (7) și (8) C. proc. civ.; hotărârea de divorț, în cazul divorțului prin acordul soților- art. 931 alin. (4) C. proc. civ.;

precarității textelor de lege, a caracterului lor dual și complex; în caz contrar, rolul instanței supreme ar deveni unul de soluționare directă a litigiului principal și ar conduce la suprimarea rolului instanței investite legal cu soluționarea unei cereri, acela de a judeca în mod direct și efectiv o cauză în baza legii, rol consacrat constituțional.

Prin urmare, sintagma "probleme de drept" trebuie raportată la prevederile cuprinse în art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit căroră "niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă". Chestiunea de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziții legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

Referitor la acest aspect, în doctrină s-a arătat, de asemenea, că, în înțelesul legii, chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită trebuie să fie **specifică**, urmărind interpretarea punctuală a unui text legal, fără a-i epuiza înțelesurile sau aplicațiile; întrebarea instanței trebuie să fie una calificată, iar nu generică și pur ipotetică. În același timp, chestiunea de drept trebuie să fie reală, iar nu aparentă, să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete sau, după caz, incerte ori incidența unor principii generale ale dreptului, al căror conținut sau a căror sferă de acțiune sunt discutabile²³.

Chestiunea de drept trebuie să fie esențială, în sensul că de lămurirea ei depinde soluționarea pe fond a cauzei.

Noțiunea de „*soluționare pe fond*” a primit în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție un sens larg, incluzând nu numai problemele de drept material, ci și pe cele de drept procesual, ea condiția esențială fiind aceea ca de rezolvarea acestora să depindă soluționarea pe fond a cauzei²⁴.

d) Chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să prezinte caracter de noutate.

În lipsa unei definiții a „noutății” chestiunii de drept și a unor criterii de determinare a acesteia în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, rămâne atributul Înaltei Curți de Casație și Justiție, sesizată cu pronunțarea unei hotărâri prealabile, să hotărască dacă problema de drept a cărei dezlegare se solicită este nouă sau nu²⁵.

Condiția noutății unei chestiuni de drept, fiind distinctă de celelalte condiții de admisibilitate a sesizării, nu poate fi apreciată ca fiind îndeplinită numai din perspectiva unei analize limitate doar la împrejurarea ca asupra chestiunii de drept Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat printr-o altă hotărâre și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluționare.

²³ A se vedea, decizia nr. 1 din 18 ianuarie 2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 25 martie 2016, paragrafele 41 și 42;

²⁴ Decizia nr.54 din 14 septembrie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.63 din 20.01.2021, par.127 și jurisprudența loc. cit.;

²⁵ Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, decizia nr. 1 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 9 aprilie 2014; deciziile nr. 3 și nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; deciziile nr. 13 și nr. 14 din 8 iunie 2015, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 13 iulie 2015 și, respectiv, nr. 736 din 1 octombrie 2015;

În practica instanței supreme cu privire la criteriile de stabilire și de identificare a cerinței "noutății" s-a statuat cu caracter de principiu că "noutatea unei chestiuni de drept poate fi generată nu numai de reglementări nou-intrate în vigoare, care au un potențial mai mare de a conține probleme de drept noi, ci și de reglementări mai vechi dacă instanța să fie chemată să se pronunțe asupra respectivei probleme de drept pentru prima dată sau dacă realitățile sociale și economice justifică o reevaluare a modului de interpretare și aplicare a acesteia.

Examinarea acestei condiții necesită, prin verificarea jurisprudenței recente, a se vedea dacă, în procesul curent de aplicare a legii, instanțele au dat o rezolvare chestiunii de drept sesizate de instanța de trimitere. Cu alte cuvinte, ceea ce prezintă importanță sub acest aspect este existența și dezvoltarea unei practici judiciare constante în această materie.

Prin urmare, caracterul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare adecvată din partea instanțelor, concretizată într-o practică judiciară care poate fi unitară sau neunitară.

Opiniile jurisprudențiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanșator al pronunțării unei hotărâri prealabile. A admite contrariul reprezintă, în plus, acceptarea ideii că mecanismul de unificare reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă se suprapune necondiționat celui al recursului în interesul legii, reglementat de art. 514 din Codul de procedură civilă, care, pe această cale, ar putea fi promovat chiar într-o cauză pendinte²⁶.

Aceasta deoarece condiția noutății trebuie privită, în contextul legiferării sale, ca unul dintre elementele de diferențiere între cele două mecanisme de unificare a practicii: dacă recursul în interesul legii are menirea de a înlătura o practică neunitară deja intervenită în rândul instanțelor judecătorești (control a posteriori), hotărârea preliminară are ca scop preîntâmpinarea apariției unei astfel de practici (control a priori).

Prin urmare, existența deja a unei practici neunitare relevă nu numai că poate fi apelat la mecanismul recursului în interesul legii, ci și că nu mai poate fi sesizată instanța supremă pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, întrucât scopul preîntâmpinării practicii neunitare nu mai poate fi atins, chestiunea de drept care a suscit-o nemaifiind una nouă, ci una care a creat deja divergență în jurisprudență²⁷.

e) Caracterul dificil sau dual al interpretării dispozițiilor legale.

Această condiție a fost stabilită pe cale jurisprudențială de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, pornind de la modelul instituției similare din dreptul francez, în care condiția dificultății este indicată expres în lege²⁸.

²⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, decizia nr. 42 din 25 mai 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 616 din 14 iulie 2020, paragrafele 55-60;

²⁷ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, decizia nr. 61 din 24 septembrie 2018 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 26 octombrie 2018, paragraful 44 și jurisprudența loc. cit.;

²⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, decizia nr. 43 din 14 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 22 din 14.01.2020, paragraful 45; decizia nr. 12 din 11 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 316 din 23 aprilie 2019, paragrafele 68-70; decizia nr. 25 din 3 iunie 2019 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 716 din 1 octombrie 2019, paragraful 56;

Dificultatea trebuie să fie suficient de mare, în măsură să reclame intervenția instanței supreme, în scopul rezolvării de principiu a chestiunii de drept și al înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securității raporturilor juridice deduse judecării²⁹.

Ea poate rezulta, de pildă, din caracterul eclectic al reglementării aplicabile în litigiul în care a fost formulată sesizarea sau, dimpotrivă, din caracterul lacunar al acesteia și rezultă din posibilitatea reală de a interpreta diferit sau contradictoriu norme de drept îndoielnice, lacunare sau neclare.

Stabilirea dificultății, ca o condiție a admisibilității, este absolut necesară pentru a se verifica dacă instanței supreme i se solicită soluționarea de principiu a unei probleme de drept, astfel cum impun dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, sau este chemată, în fapt, să soluționeze chiar litigiul în cauză.

Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție a subliniat că sintagma „*chestiune de drept*”, la care face referire textul art. 519 din Codul de procedură civilă, trebuie pusă în corelație cu gradul de dificultate pe care îl ridică aceasta, nefiind suficient să fie identificată, în soluționarea unei cauze, o problemă litigioasă, chiar având caracter de noutate, dacă ea nu este susceptibilă, prin aspectele relevate, de a declanșa mecanismul privind preîntâmpinarea unei jurisprudențe neunitare.

În acest context, s-a stabilit că instanța de trimitere are obligația identificării chestiunii de drept care necesită interpretarea, caracterizării aspectului de noutate al acesteia, în planul interpretării și aplicării, identificării aspectelor din care rezultă caracterul dificil sau dual al interpretării unor norme de drept, precum și a modului în care chestiunea de drept semnalată poate să determine soluționarea cauzei pe fond.

Caracterul veritabil, în special dificultatea chestiunii de drept, ca element subsumat admisibilității, își găsește justificarea în dezideratul ca intervenția instanței supreme să nu se transforme într-un mecanism indirect de suprimare a rolului instanței investite legal cu soluționarea unei cereri, acela de a judeca în mod direct și efectiv o cauză în baza legii, rol consacrat constituțional.

În consecință, rolul completului care dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție este acela de a releva norma și felul în care, din cauza complexității sau, dimpotrivă, a precarității reglementării, aceasta poate primi interpretări diferite și ar putea avea ca rezultat o jurisprudență neunitară.

Astfel, instanța care formulează actul de sesizare trebuie să prezinte argumentele care susțin interpretările aflate în opoziție pentru a demonstra dificultatea pe care o are în a determina evidența unei anumite interpretări și astfel necesitatea de a apela la mecanismul de unificare. Cu alte cuvinte, încheierea de sesizare trebuie să fie motivată, aptă să releve reflecția judecătorilor din complet asupra respectivei chestiuni de drept, asupra diferitelor variante de interpretare posibile, cu argumentele aferente.

---

²⁹ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 24 din 29 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 4 noiembrie 2015; Decizia nr. 6 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 24 februarie 2017; Decizia nr. 10 din 4 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 23 mai 2016, Decizia nr. 62 din 18 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 797 din 9 octombrie 2017, Decizia nr. 18 din 5 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 337 din 17 aprilie 2018;

Simpla divergență de interpretare ce există între reclamant și pârât, specifică procesului civil, nu este de natură a demonstra dificultatea acestei operațiuni logico-juridice.

Această exigență legală a fost subliniată constant în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, considerându-se imperios necesar ca punctul de vedere al instanței de trimitere să cuprindă o argumentare temeinică asupra admisibilității sesizării, nu numai sub aspectul condițiilor de procedură, cât mai ales asupra circumstanțierii condiției privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei.

Fără a nega importanța cooperării dintre Înalta Curte de Casație și Justiție și instanța de trimitere, pe care art. 519 din Codul de procedură civilă o are în vedere, instanța supremă a arătat că nu are prerogativa de a se substitui judecătorilor cauzei în dezlegarea problemelor de drept cu care se confruntă, câtă vreme ele nu sunt caracterizate de o dificultate reală³⁰.

Un element deosebit de important al încheierii de sesizare constă în **exprimarea punctului de vedere al instanței de trimitere.**

Astfel, în Decizia nr. 2 din 22 ianuarie 2018 Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept³¹ s-a arătat că:

„38. [P]unctul de vedere al instanței trebuie să aibă o anumită complexitate și necesită un examen real al cauzei, respectiv o interpretare proprie a textului normativ supus dezbaterii, ce urmează a fi reflectat în punctul de vedere al completului, astfel cum acesta este reglementat în dispozițiile art. 520 din Codul de procedură civilă. Cerința normei impune, totodată, ca punctul de vedere al instanței să întrevadă explicit care este pragul de dificultate al întrebării și în ce măsură acesta depășește obligația ordinară a instanței de a interpreta și aplica legea în cadrul soluționării unui litigiu. De asemenea, trebuie să cuprindă o justificare a modului în care chestiunea de drept care face obiectul sesizării este susceptibilă de interpretări diferite, necesitând astfel o dezlegare de principiu.

(...)

„41. Deficiența încheierii de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, generată de lipsa unui punct de vedere al completului de judecată relativ la justificarea premiselor care ar legitima identificarea unei probleme de drept concrete referitoare la interpretarea unui anume text normativ și a necesității rezolvării de principiu a acesteia, este de natură să pună în discuție fundamentul real al solicitării de pronunțare a unei hotărâri prealabile, atât timp cât actul de sesizare a instanței supreme reprezintă, în realitate, o copie, necenzurată, a solicitării formulate de societatea apelantă pentru declanșarea mecanismului judiciar.

42. Rolul completului de judecată care inițiază sesizarea este acela de a arăta, sigur și categoric, norma a cărei interpretare se solicită, caracterul său determinant în soluționarea pe fond a cauzei, dar și de a evidenția argumentele care susțin caracterul complex sau, după caz, precar al reglementării, de natură a conduce, în final, la interpretări diferite, precum și a dificultății completului în a-și însuși o anumită interpretare, demonstrând, în această manieră, necesitatea de a apela la mecanismul de unificare. ”

³⁰ Decizia nr.26 din 12 aprilie 2021, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.568 din 03.06.2021, par. 95 și jurisprudența loc cit.;

³¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 178 din 26 februarie 2018;

Neregularitatea încheierii de sesizare prin prisma lipsei punctului de vedere al completului de judecată cu privire la chestiunea de drept a fost valorificată prin această decizie³² pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în contextul neîndeplinirii condiției de admisibilitate referitoare la dificultatea chestiunii de drept supuse interpretării, astfel:

„64. Prin neîndeplinirea obligației legale de a-și exprima punctul de vedere asupra problemei de drept supuse dezlegării, autorul sesizării nu numai că nu a relevat dificultatea chestiunii de drept evocate, ca element subsumat admisibilității, ci a deturnat mecanismul de unificare de la scopul pentru care a fost instituit de legiuitor. Scopul procedurii este acela de stabili un dialog între instanța supremă și completele care judecă în ultimă instanță, indiferent cui i-ar fi aparținut inițiativa semnalării chestiunii de drept în discuție, atâta vreme cât părțile nu au acces la acest mecanism procesual. Așadar, cum Înalta Curte de Casație și Justiție este un «consultant» al instanței de judecată, iar nu al părților, completul de judecată este cel obligat a demonstra că îi este necesară o dezlegare de principiu a acelor categorii de dispoziții normative care sunt neclare, lacunare sau de o complexitate deosebită și care pot primi interpretări diferite, și nu părțile. Altminteri, intervenția instanței supreme s-ar transforma într-un mecanism indirect de suprimare a rolului instanței legal învestite cu soluționarea unei cauze, acela de a identifica și aplica în mod direct legea raportului juridic dedus judecății, rol consacrat constituțional.”

f) Chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Cerința nestatuării anterioare de către Înalta Curte de Casație și Justiție este distinctă de condiția de admisibilitate a noutății. Ea vizează inexistența unor dezlegări de principiu ale aceleiași chestiuni de drept sau ale unei chestiuni similare date de instanța supremă în cadrul acestei competențe specifice de asigurare a practicii unitare la nivelul tuturor instanțelor judecătorești din țară prin mecanismele reglementate de lege în acest scop - hotărârea prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept și recursul în interesul legii.

Numai hotărârile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în procedurile de unificare a practicii judiciare au efect general obligatoriu pentru instanțe de la data publicării deciziilor în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit prevederilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă - în privința recursului în interesul legii și, respectiv, art. 521 alin. (3) din același cod - în ceea ce privește hotărârea prealabilă.

Prin urmare, nestatuarea anterioară asupra aceleiași chestiuni de drept sau conexe acesteia nu poate avea semnificația unor dezlegări date de instanța supremă în cadrul competenței sale materiale funcționale ca instanță de recurs de drept comun sau în exercitarea atribuțiilor sale pur jurisdicționale, hotărârile judecătorești pronunțate în soluționarea cererilor și căilor de atac atribuite de lege în competența sa, având efectele reglementate de art. 429-435 din Codul de procedură civilă.

Un alt argument, în același sens, este acela că dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă reglementează și asigură legitimare pentru declanșarea procedurii hotărârii prealabile, între alți titulari, și Înaltei Curți de Casație și Justiție prin intermediul oricărui complet învestit cu

---

³² Decizia nr. 2 din 22 ianuarie 2018 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, precit.;

soluționarea unei cauze în ultimă instanță, pentru a se da o rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată și care are potențialul generării unei practici judiciare neunitare.

Dacă acest mecanism de control a priori - hotărârea prealabilă - nu s-ar putea declanșa după ce au fost pronunțate una sau mai multe decizii în soluționarea recursurilor în care a fost antamată o chestiune de drept care, prin ipoteză, ar face obiectul unei sesizări formulate de un complet al Înaltei Curți de Casație și Justiție, fără ca respectiva chestiune de drept să fi primit o dezlegare într-un număr important de hotărâri care ar împiedica reținerea îndeplinirii cerinței noutății, ar însemna că, într-un astfel de caz, s-ar suprima Înaltei Curți de Casație și Justiție, investită cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță, accesul la această procedură la care legea îi recunoaște legitimitate în mod expres, făcând norma inaplicabilă în privința sa.

Justificarea acestei legitimități procesuale ține de valorificarea unei prezumții a legiuitorului în sensul că nici la nivelul instanței supreme nu este exclusă posibilitatea apariției unor interpretări divergente ale unor dispoziții legale sau în dezlegarea unor chestiuni de drept, în cadrul exercitării competențelor sale jurisdicționale.

Situația anterior menționată este de natură a releva și stabilirea unui standard de evaluare diferit în funcție de titularul sesizării (cu referire la ipoteza în care titularul sesizării este o curte de apel sau un tribunal care judecă în ultimă instanță), pentru simplul motiv că în acea chestiune de drept instanța supremă a dat deja o rezolvare într-un număr nesemnificativ de hotărâri, dezlegări care i s-ar opune ca statuări anterioare.

Or, câtă vreme legiuitorul nu a indicat în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă că noutatea chestiunii de drept trebuie să fie una absolută, o astfel de interpretare nu ar putea fi validată.

Mai mult decât atât, din punct de vedere conceptual, potrivit dicționarului explicativ al limbii române, „*a statua*” înseamnă „*a hotărî sau a decide în mod oficial (printr-o lege, statut etc.)*”, semnificație care permite nu numai identificarea semanticii termenului, ci și observarea caracterului nedeterminat al subiectelor de drept cărora o lege, un statut sau alte acte oficiale prin care se statuează (precum și deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în mecanismele de unificare) li se adresează.

Chiar dacă toate hotărârile judecătorești, nu numai cele ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, sunt, potrivit art. 434 din Codul de procedură civilă, înscrise autentice și deci acte oficiale, acestora nu le poate fi atribuită obligativitate dincolo de limitele stabilite fără echivoc în art. 435 alin. (1) din Codul de procedură civilă și care privesc un număr determinat și finit de subiecte de drept - părțile cauzei și succesorii lor.

Ca atare, în economia art. 519 din Codul de procedură civilă, **sintagma de nestatuare anterioară de către Înalta Curte de Casație și Justiție vizează nestatuarea asupra chestiunii sau problemei de drept într-o altă hotărâre prealabilă anterioară sau într-o decizie pronunțată în soluționarea unui recurs în interesul legii, apreciere susținută de o bogată jurisprudență în procedura hotărârilor prealabile**³³.

---

³³ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 76 din 12 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 215 din 19 martie 2019, paragrafele 82-83; Decizia nr. 61 din 9 decembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 77 din 3 februarie 2020, paragrafele 71-76; Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1080

Corelativ, jurisprudența instanței supreme în cadrul competenței sale jurisdicționale ca instanță de recurs se impune a fi analizată în cadrul condiției de admisibilitate a noutății chestiunii de drept, iar nu în contextul cerinței nestatuării anterioare de către Înalta Curte de Casație și Justiție asupra aceleiași chestiuni³⁴.

Cerința ca problema de drept sesizată să nu formeze obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare este ușor verificabilă prin consultarea paginii de internet a instanței supreme care publică, de îndată, după înregistrarea sesizării.

C. Raportul dintre o decizie de respingere a sesizării pentru dezlegarea unei chestiuni de drept și o sesizare de recurs în interesul legii cu aceeași problemă de drept.

În prealabil, trebuie precizat că, la nivel conceptual, nu există o diferență între noțiunea de „problemă de drept” care poate constitui obiect al recursului în interesul legii și aceea de „chestiune de drept” care poate forma obiect al sesizării pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile.

Tocmai de aceea, Codul de procedură civilă a oferit soluții normative pentru rezolvarea situațiilor de concurs între cele două mecanisme de unificare a jurisprudenței, mecanismul aprioric fiind inadmisibil atunci când Înalta Curte de Casație și Justiție a fost deja sesizată cu un recurs în interesul legii ori atunci când jurisprudența instanțelor a dobândit o anumită consistență neunitară, lipsind așadar condiția noutății, ceea ce deschide posibilitatea apelării la mecanismul de unificare a posteriori.

În jurisprudența Completului pentru soluționarea recursului în interesul legii s-a pus problema posibilității sesizării cu un recurs în interesul legii în acele chestiuni de drept cu privire la care existau decizii de respingere ca inadmisibile ale sesizărilor pentru pronunțarea unor hotărâri prealabile, pentru lipsa condiției privind noutatea.

• Astfel, prin **decizia nr. 6 din 23 iunie 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție-Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept** a fost respinsă ca inadmisibilă sesizarea privind pronunțarea unei hotărâri prealabile privind modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 527 alin. (2) și art. 529 alin. (2) din Codul civil în corelare cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/1994 în ceea ce privește includerea echivalentului valoric de hrană în totalul veniturilor nete în raport de care se stabilește pensia de întreținere datorată de părinte copilului, întrucât problema de drept a făcut obiect de preocupare și a fost tranșată în doctrina și jurisprudența anterioare actualului Cod civil, ale cărui prevederi preiau dispozițiile din Codul familiei, de o manieră care își păstra actualitatea.

---

din 20 decembrie 2018, paragraful 32; Decizia nr. 82 din 26 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 130 din 19 februarie 2019, paragrafele 55-56; Decizia nr. 33 din 15 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 21 iunie 2017, paragraful 79; Decizia nr. 3 din 22 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 195 din 2 martie 2018, paragrafele 60- 61; Decizia nr. 46 din 14 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 900 din 7 noiembrie 2019, paragraful 56; Decizia nr. 73 din 16 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 914 din 22 noiembrie 2017, paragraful 56;

³⁴ Decizia nr.54 din 14 septembrie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.63 din 20.01.2021, par.153-165 și jurisprudența loc. cit.;

Ulterior, Colegiul de Conducere al Curții de Apel Suceava și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au promovat recurs în interesul legii cu privire la aceeași problemă de drept.

În contextul soluționării cererilor de recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție, făcând trimitere la decizia nr. 6/2014 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a arătat că cerința noutății din art. 519 C. proc. civ. trebuie privită ca unul dintre elementele de diferențiere între cele două mecanisme de unificare a practicii judiciare: dacă recursul în interesul legii are menirea de a înlătura o practică neunitară deja intervenită în rândul instanțelor judecătorești (control a posteriori), hotărârea preliminară are ca scop preîntâmpinarea apariției unei astfel de practici (control a priori). Din această perspectivă, procedura pronunțării unei hotărâri prealabile nu are scopul de a tranșa o practică divergentă, deja existentă, ci de a da dezlegări asupra unor probleme veritabile și dificile de drept, anterior formării unei practici neunitare³⁵.

Din examinarea considerentelor deciziei nr. 6/2014, instanța supremă a constatat că, în primul rând, la data pronunțării acelei hotărâri, exista deja practică neunitară asupra problemei de drept supuse dezlegării și, în al doilea rând, completul investit cu soluționarea chestiunii de drept nu și-a propus să o tranșeze, ci, dimpotrivă, a respins sesizarea ca inadmisibilă și în considerarea practicii preexistente³⁶.

S-a arătat că prima constatare este relevantă în aprecierea admisibilității sesizărilor de recurs în interesul legii, în sensul că acest mecanism este eficient și el nu poate fi împiedicat să funcționeze ori de câte ori se constată existența unei practici judiciare neunitare asupra unei probleme de drept, **independent de derularea celeilalte proceduri de unificare a practicii judiciare, atât timp cât practica divergentă nu a fost tranșată în cadrul acelei proceduri**³⁷.

Aspectul că, ulterior publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei privind inadmisibilitatea sesizării întemeiate pe art. 519 din Codul de procedură civilă, problema de drept aflată în discuție a continuat să fie soluționată diferit de către instanțele judecătorești atestă necesitatea adoptării unei decizii în interesul legii³⁸.

La nivel de principiu, s-a arătat că recursul în interesul legii promovat ulterior procedurii hotărârii prealabile poate fi inadmisibil, însă numai dacă o problemă de drept a fost dezlegată în procedura hotărârii prealabile, iar ulterior sunt date soluții care nesocotesc decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție, inadmisibilitatea putând fi reținută doar atunci când o problemă de drept a fost considerată nouă în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă și a fost soluționată în fond de către Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept. Efectul obligatoriu preconizat de către legiuitor prin art. 521 din Codul de procedură civilă este atașat numai deciziilor conținând o dezlegare dată chestiunilor de drept, fiind exclus în cazul deciziilor prin care sesizarea de pronunțare a unei hotărâri prealabile a fost respinsă ca inadmisibilă³⁹.

---

³⁵Înalta Curte de Casație și Justiție și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 21/2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 943 din 21 decembrie 2015, paragraful 19;

³⁶ Ibidem, paragraful 20;

³⁷ Ibidem, paragraful 21;

³⁸ Ibidem, paragraful 22;

³⁹ Ibidem, paragraful 23;

Un alt aspect analizat în această decizie în interesul legii privește și **problema dacă o decizie de respingere a sesizării în procedura hotărârii prealabile, care conține considerente referitoare la fondul problemei de drept sesizate beneficiază, totuși, de efecte juridice în sensul că acele considerente pot fi apreciate drept o dezlegare dată chestiunii de drept.**

Raționamentul dezvoltat de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii a condus la concluzia în sensul că acele considerente conținute într-o decizie de respingere a sesizării în procedura hotărârii prealabile nu beneficiază de efecte juridice obligatorii.

Astfel, acceptând că decizia pronunțată în procedura hotărârii prealabile reglementată de art. 519-521 din Codul de procedură civilă beneficiază de autoritate de lucru judecat, ca orice act jurisdicțional, iar autoritatea de lucru judecat ce este atașată actelor jurisdicționale privește nu numai dispozitivul, dar și considerentele pe care acesta se sprijină, s-a arătat că acest efect este recunoscut doar în privința considerentelor care sprijină și explicitează soluția adoptată (considerente decisive), precum și celor prin care s-au dat anumite dezlegări unor chestiuni litigioase ce au legătură cu obiectul dedus judecării și care au fost dezbătute în proces (considerente decizorii). Autoritatea de lucru judecat nu privește considerentele indiferente, care ar putea lipsi din conținutul motivării, fără ca acesta să conducă la lipsirea de fundament a hotărârii⁴⁰.

De esența considerentelor decizorii este faptul că instanța tranșează anumite aspecte ale judecării de o manieră incidentală, iar rezolvarea lor se reflectă în mod indirect în dispozitiv, așadar în soluția adoptată și redată expres în dispozitivul hotărârii. Considerentele decizorii nu pot privi însuși obiectul cererilor formulate în proces, deoarece asupra acestora instanța este chemată să se pronunțe în mod explicit prin dispozitiv, astfel încât considerentele care sprijină soluția nu pot fi decât decisive. Considerentele decizorii vizează alte aspecte dezbătute în proces, chiar dacă au legătură cu obiectul cererilor deduse judecării⁴¹.

Întrucât în cadrul procedurii hotărârii prealabile nu intră în discuție soluționarea altor aspecte decât problema de drept cu a cărei dezlegare este investită Înalta Curte de Casație și Justiție, decizia pronunțată nu poate conține considerente decizorii, ci doar decisive în legătură fie cu însăși problema de drept sesizată, fie cu inadmisibilitatea sesizării. Cu atât mai mult, nu poate fi conceput ca, atunci când sesizarea de pronunțare a unei hotărâri prealabile a fost respinsă ca inadmisibilă, eventualele considerente prin care instanța se pronunță chiar asupra problemei de drept să fie decizorii. Asemenea considerente ar contrazice dispozitivul deciziei, care nu conține o soluție asupra chestiunii de drept, situație în care ar trebui asimilate unor considerente indiferente, care nu afectează soluția adoptată⁴².

La aceasta se adaugă și paradoxul pe care îl presupune dezlegarea unei probleme de drept printr-o decizie de respingere a sesizării cu acel obiect. O eventuală inserare a unor considerente decizorii în legătură cu chestiunea de drept ar echivala cu însăși tranșarea acesteia, din moment ce s-ar pune problema autorității de lucru judecat. Or, în acest caz, chiar dacă soluția nu a fost reflectată

---

⁴⁰ Ibidem, paragraful 25;

⁴¹ Ibidem, paragraful 26;

⁴² Ibidem, paragraful 27;

și în dispozitiv, decizia ar produce efecte obligatorii, iar pronunțarea ulterioară a unor hotărâri judecătorești cu ignorarea sa nu ar justifica promovarea unui recurs în interesul legii⁴³.

• De asemenea, prin **decizia nr. 82 din 26 noiembrie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept**, în interpretarea unor dispoziții din Legea –cadru nr. 153/2017, având în vedere regulile de aplicare etapizată a acestui act normativ, a stabilit momentul de la care se acordă majorarea indemnizației de încadrare pentru complexitatea muncii, pentru anumite categorii profesionale prevăzute în Anexa nr. VIII a legii.

Ulterior, trei sesizări pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la aplicarea etapizată a dispozițiilor aceleiași legi cu referire la unele sporuri salariale au fost respinse ca inadmisibile, pentru lipsa caracterului dificil al problemei de drept și lipsa condiției noutății, reținându-se că decizia anterioară oferise instanțelor repere pentru rezolvarea unor situații juridice similare.

Avocatul Poporului a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu un recurs în interesul legii având ca obiect una dintre problemele de drept cu privire la care sesizarea pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile fusese respinsă în precedent.

Analizând admisibilitatea recursului în interesul legii, instanța supremă a reținut că faptul că, în precedent, a pronunțat o hotărâre prealabilă cu privire la modalitatea de aplicare a dispozițiilor tranzitorii din Legea-cadru nr. 153/2017, iar ulterior a respins alte sesizări referitoare la aplicarea aceluiași dispoziții tranzitorii cu referire, însă, la alte componente salariale, cu motivarea că nu este îndeplinită condiția noutății, fiind aplicabile prin analogie considerentele primei decizii, nu conduce de plano la o soluție de inadmisibilitate a recursului în interesul legii, întrucât această sesizare privea o altă dispoziție de drept substanțial reglementată de lege (un spor salarial și nu o majorare a salariului de bază), iar analogia nu reprezintă decât o metodă de interpretare și de aplicare a dreptului, care operează atunci când pentru o anumită situație juridică nu există norme juridice civile care să o reglementeze, putând fi invocată pentru a indica utilitatea folosirii unui raționament juridic identic, însă nu pentru a-l impune⁴⁴.

În acest context, Înalta Curte a subliniat: „Condițiile de admisibilitate ale recursului în interesul legii sunt distincte de cele prevăzute în cazul dezlegării unor chestiuni de drept, lipsind cerințele noutății, gradului de dificultate sau necesitatea evaluării potențialului de neclaritate al normei care ar atrage dezvoltarea unei practici neunitare, condiția necesară și suficientă fiind existența unor hotărâri judecătorești care au interpretat neunitar o normă de drept.”⁴⁵

Întrucât prin deciziile de respingere a sesizărilor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat cu forță obligatorie că dezlegarea conținută în Decizia nr. 82/2018 este deopotrivă aplicabilă oricărui drept salarial reglementat de Legea –cadru nr. 153/2017, instanțele nepreluând, tale quale, soluția din acea decizie din considerente de aplicare

---

⁴³ Ibidem, paragraful 29;

⁴⁴ Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 27 din 26 octombrie 2020 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I. nr. 71 din 22 ianuarie 2021, paragrafele 43-44;

⁴⁵ Ibidem, paragraful 46;

prin analogie a aceluiași raționament juridic, s-a considerat că recursul în interesul legii trebuie să primească o dezlegare pe fondul cauzei⁴⁶.

*

*

*

În concluzie, unificarea practicii judiciare constituie un deziderat generat de necesitatea asigurării securității juridice prin evitarea pronunțării unor hotărâri divergente privind probleme identice.

În acest sens sunt și cele reținute în Raportul Comisiei Europene către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare⁴⁷.

Desigur, nu poate fi omisă jurisprudența Curții EDO în această privință⁴⁸, în care s-a ajuns la concluzia că practica judiciară neunitară este de natură să aducă atingere principiului securității juridice.

În acest sens, au fost remarcate în același Raport al Comisiei eforturile Consiliului Superior al Magistraturii pentru realizarea unor mecanisme administrative de unificare a practicii judiciare care să fie complementare cu mecanismele legale și să ofere acestora totodată suport documentar, precum și eforturile Institutului Național al Magistraturii în domeniul formării profesionale a magistraților. De asemenea, a fost remarcată activitatea desfășurată de Înalta Curte de Casație și Justiție care „și-a perfecționat și mai mult practica utilizării solicitărilor de pronunțare a unor hotărâri preliminare și a recursului în interesul legii în vederea unificării jurisprudenței”.

Procuror șef birou

Luminița Nicolescu

Procuror

Ruxandra-Paula Răileanu

---

⁴⁶ Ibidem, paragraful 49;

⁴⁷ Bruxelles, 28.1.2015 COM(2015) 35 final (http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2015_35_ro.pdf).

⁴⁸ Cauza Beian c. României (nr. 1), cauza Ștefan și Ștef c. României.